

בס"ד

לעומקו של מקרא

דברי עומק בפרשת השבוע

ערש"ק

ויקהל-פקודי

מברכין החדש

ה'תשפ"ג

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

אולם בזה"ק (ויקהל, ר"ג ע"א)
מובא לכאורה אחרת, שהקהילם על
השבת בלבד.

וז"ל: פִּינּוֹן דְשִׁמְעוּ [הערב רב] בִּינִי
וּבִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אָמְרוּ וַאֲנִי מֶלֶךְ דָּא
אֲתָמְנַע מִינּוּ?! [ומאיתנו נמנע דבר
השבת?!] מִיַּד (שמות לב) וַיִּקְהַל הָעָם
עַל אֶהְרֹן [לעשות את העגל].

כלומר: וַיִּקְהַל הָעָם עַל אֶהְרֹן מִשּׁוּם
וַיִּקְהַל מֹשֶׁה עַל צִוּוּי הַשַּׁבָּת, וּרְק
אח"כ הקהילם על דבר המשכן לכפר
על מעשה העגל.

יוצא, איפוא, שהקהילם פְּעַמִּים.
פעם אחת על השבת כנ"ל, ופעם
שנייה על מלאכת המשכן, לכפר בו
על מעשה העגל, אלא שהסמיך להם
שוב את ציווי השבת כבראשונה.

וכן מובא שם בזה"ק: לְבַתֵּר דְּמִיתוּ
אֵינּוֹן דְּמִיתוּ, [לאחר שמתו אלו שהיו
במעשה העגל] פְּנִישׁ מֹשֶׁה לְבִנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּלַחֲזֵדְיָהוּ, [הקהיל משה את
בני ישראל לבדם בלי הערב רב],
וַיִּהְיֶה לֹוֹן שִׁבְתָּ פְּמִלְקָדְמִין [ונתן להם
את השבת כבתחילה], הִדָּא הוּא דְּקַתִּיב
שְׁשֻׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶה וְגו'.

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות
לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל

דוא"ל:

leshem895@gmail.com

וִיקְהַל

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה. שְׁשֻׁת יָמִים וְגו', קָהוּ
מֵאֲתָכֶם תִּרְוֶמָה וְגו'.
(לה, א-ה')

יש לשאול, על מה הקהילם. על
השבת או על המשכן או על שניהם גם
יחד.

לפשוטו של מקרא העולה מפירושו
של רש"י שהקהילם גם על השבת
וגם על המשכן. וז"ל: הקדים להם
אזהרת שבת לצווי מלאכת המשכן,
לומר, שאינו דוחה את השבת.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

יהודה ברבי שלום: אין מקדם ומאחר בתורה, שְׁנַאֲמַר: נְעוּ מְעַגְלֹתֶיהָ לֹא תִדְעוּ (משלי ה, ו), מְטִלְטְלוֹת הֵן שְׁבִילֶיהָ שֶׁל תוֹרָה וּפְרָשִׁיּוֹתֶיהָ. הֵנּוּ, בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים נֶאֱמַר לְמֹשֶׁה וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ.

ומפרש העץ יוסף על מדרש זה, להכי הזכיר **זהב** בראש התרומה לרמז שכבר מחל להם עוון העגל, שהיה של **זהב**, אף שמצוה זו היתה למחרת יום הכיפורים ומעשה העגל היה בתמוז, מכל מקום התורה שכל דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום, רצתה **להקדים ענין מעשה המשכן שהוא הכפרה, קודם שיזכיר עון העגל, כי כן מידתו של הקב"ה שמקדים רפואה למכה.**

וברבינו בחיי מצינו שאף מעשה העגל אינו במקומו, (פר' כי תשא לב, ג') וזה לשונו: עוון העגל היה **קודם פרשת כי תשא** וכדרשת חז"ל: **וְנִתְּנוּ אִישׁ כְּפָר נִפְשׁוֹ** וגו', (ל, יב'), שבא [המשכן] **לכפר על מעשה העגל.**

וכן פירש רש"י עה"פ (לא, יח) וַיִּקַּח אֶל-מֹשֶׁה וְגו' אין מוקדם ומאוחר בתורה, **מעשה העגל קודם לצווי מלאכת המשכן ימים רבים היה וכו'.**

והסמיך לשבת את מלאכת המשכן **לכפר על מעשה העגל**, כמובא בזה"ק: (קצ"ה ע"ב) פִּינֹן שְׁמַחֵל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל חֲטָאֵיהֶם, [במעשה העגל] **אָז וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֵלֶּה הַדְּבָרִים וְגו'.**

ועדין יש לשאול, לפי היוצא מהזה"ק הנ"ל שציווי המשכן היה **אחרי** מעשה העגל, מדוע אם כן קדמו פרשיות **תרומה תצוה** למעשה העגל בפר' כי תשא.

ועל דרך הדרש יש לומר כמובא **בתנחומא** ובפירוש **עץ יוסף** על תנחומא **להקדים רפואה למכה.** שתקדים רפואת המשכן למכה של מעשה העגל. כי כן דרכו של קורא הדורות מראש, כמובא בישעיהו (מא, ד') **מִי פָעַל וַעֲשֵׂה קִרְא הַדְּרוֹת מֵרֵאשׁ אֲנִי ה' רֵאשׁוֹן וְאֵת אַחֲרָנִים אֲנִי הוּא.**

וכן מובא בתנחומא, פר' תרומה פסקה ח': אֵימְתִי נֶאֱמְרָה לְמֹשֶׁה הַפְרֹשֶׁה הַזֹּאת שֶׁל מִשְׁכָּן, בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים עֲצֹמוֹ, **אף על פי שפרשת המשכן קודמת למעשה העגל.** אָמַר רַבִּי

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

שִׁיחָא לֹו דִּירָה בְּתַתְּוֹנִים כְּמוֹ שְׁנֵי בְּעֵלְיוֹנִים.

נמצאנו למדים ממדרש זה שהמשכן **לאו כפָּרָה הוא על מעשה העגל**, אלא איוויו של הקב"ה **מששת ימי בראשית**.

וכן מובא במדרש רבה: פִּינָן שְׁחָטָא אָדָם גְּסַתְלָקָה הַשְּׂכִינָה לְרַקִּיעַ הָרֵאשׁוֹן, חָטָא קִינָן גְּסַתְלָקָה לְרַקִּיעַ הַשְּׁנִי, חָטָא דוֹר אָנוּשׁ גְּסַתְלָקָה לְרַקִּיעַ הַשְּׁלִישִׁי, חָטָא דוֹר הַמְּבוּל גְּסַתְלָקָה לְרַקִּיעַ הָרְבִיעִי, חָטָא דוֹר הַפְּלָגָה גְּסַתְלָקָה לְרַקִּיעַ הַחֲמִישִׁי, חָטָא הַסְּדוּמִיִּים גְּסַתְלָקָה לְרַקִּיעַ הַשְּׁשִׁי, חָטָא הַמְּצֻרִיִּים גְּסַתְלָקָה לְרַקִּיעַ הַשְּׁבִיעִי. וּכְנָגְזָן עֲמָדוֹ שְׂבָעָה צִדִּיקִים וְהוֹרִידוּ אֶת הַשְּׂכִינָה מִן הָעֲלִיוֹנִים לַתַּתְּוֹנִים, וְאָלוּ הֵן: אֲבָרְהָם הוֹרִידָה מִן הַשְּׁבִיעִי לַשְּׁשִׁי, יִצְחָק הוֹרִידָה מִן הַשְּׁשִׁי לַחֲמִישִׁי, יַעֲקֹב הוֹרִידָה מִן הַחֲמִישִׁי לְרְבִיעִי, לֹוי הוֹרִידָה מִן הָרְבִיעִי לַשְּׁלִישִׁי, קָהָת הוֹרִידָה מִן הַשְּׁלִישִׁי לַשְּׁנִי, עֲמָרָם הוֹרִידָה מִן הַשְּׁנִי לְרֵאשׁוֹן, מֹשֶׁה הוֹרִידָה מִן הָעֲלִיוֹנִים לַתַּתְּוֹנִים.

אולם במגיד מישרים [לר' יוסף קארו, על פרשת ויקהל] מובא **שהפרשיות הן כסדר**. וזה לשונו: הפרשיות [תרומה-תצוה-כי תשא-ויקהל-פקודי] הן כסדרן, ואע"ג דאמור חז"ל אין מוקדם ומאוחר בתורה ע' פנים לתורה, וישר חיליה דמשה בחירי דאמר **דכסדרן הן**, והכי נמי הווי כסדרן.

דברי שא פקיד על עבדת משכנא בפרשת תרומה, ואמר ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו,

ובתר הכי עבדו ית עגלא, ולכפרא על ההוא עובדא פקיד בהאי פרשתא דאינון **בגרמייהו ייתון נדבתא** [שבעצמם יביאו נדבותיהם] וכדכתיב **פל נדיב לבו ביאָה אַת תְּרוּמַת ה' זָהָב וְכֶסֶף וְנִחֻשֶׁת**. והא דקאמר קחו **מאתכם**, כלומר כל חד וחד **בגרמיה** יסב תרומת ה'. ומשום הכי אמר לכפֿר על-נפְּשִׁיתְיָכֶם **לכפרא על חובא דעגלא**.

ונַעֲדִין צִרִיךְ עִיוֹן, לפי המובא **בתנחומא** (במדבר, נשא) אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָן, בְּשָׁעָה שֶׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, נִתְאַוָּה

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

ויקהל מלשה את-כל-עדת בני ישראל
ויאמר יששת ימים תעשה מלאכה וגו'.

ולעומקו של מקרא יש לומר שבא
הכתוב להדגיש, ולומר אלה. אלה
הדברים אשר-צנה ה', והם כנגד מה
שאמרו במעשה העגל, אלה אלהיך
ישראל אשר העלוקה מארץ מצרים.
שהם היפך הציווי.

ואשר על כן הדגיש הכתוב לומר
אלהם, שהוא כנוטריקון אלה הם.
והוא לשם הדגשת יתר. וכאמרו
אלה הם בציווי, ולא אלה אלהיך
ישאל שהם היפך הציווי.

וכן באמרו אלה הדברים, ציום על
השבת שהיא תיקון למעשה העגל
וכדאמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן
כל המשמר שבת כהלכתו אפי' עובד
ע"ז כדור אנוש מוחלין לו שנאמר
{ישעיה נו-ב} אשרי אנוש יעשה זאת
וגו' שומר שבת מחללו אל תקרי
מחללו אלא מחול לו. (שבת קיח.)

ובאמרו זה הדבר אשר-צנה ה'
לאמר (לה, ד'), ציום על המשכן שגם
הוא תיקון וכפרה על מעשה העגל,
כנ"ל.

אמר רבי יצחק אימתי שרתה
השכינה בארץ, ביום שהוקם
המשכן, שנאמר (שמות מ, לד): ויכס
הענן את אהל מועד וכבוד ה' מלא את
המשכן.

ולעומקו ש מקרא יש לומר דאלו
ואלו דברי אלקים חיים. הקב"ה
נתאוה להשרות שכינתו במשכן
מששת ימי בראשית. וכבר כמעט
שהורידה משה רבינו לארץ, והנה
חטאו בעגל. מיד צוה הקב"ה על
הנדבה למשכן, לכפר על מעשה העגל
ולא לעכב עוד את השראת השכינה
במשכן כפי שנתאוה הקב"ה מתחילת
הבריאה.

ויאמר אלהם אלה הדברים אשר-
צנה ה' לעשות אתם (לה, א')

לכאורה, אלהם, ואלה הדברים,
נראים כמיותרים. שהרי הקהיל את-
כל-עדת בני ישראל וממילא יודעים
אנו כי מדבר הוא אליהם. וכן מדוע
יקדים לומר אלה הדברים, והרי יכול
להתחיל מיד בציווי עצמו. כגון:

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

אֱלֹהִים הדברים כנגד **אֱלֹהֵיךָ** **יִשְׂרָאֵל**, כנאמר לעיל,
ומה שנאמר **זֶה הַדְּבָר**, הוא כנגד מה
שאמרו לאהרן קום עֲשֵׂה-לָנוּ אֱלֹהִים
וגו' **כִּי זֶה מַנְשֵׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלֵנוּ**
מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לֹא יִדְעֶנּוּ מֶה-תְּהִיָּה לָּו
(לב, א').

ובמשכן שנאמר בו והיה המשכן
אחד, נאמר בלשון **יחיד**, **זֶה הַדְּבָר**,
ובשבת שיש בה **ריבוי פרטי** מלאכות
אמר **אֱלֹהֵי בלשון רבים**.

ובא הכתוב להדגיש כי לא יהיה **זֶה**
מַנְשֵׁה הָאִישׁ עילה לע"ז, ח"ו, אלא
אדרבה, יהיה **זֶה מַנְשֵׁה הָאִישׁ** עילה ל-
זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר-צָנָה ה', לעשיית
המשכן ולהשראת השכינה.

שְׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה (לה, ב')
יש ליתן טעם לאמרו **תַּעֲשֶׂה** ולא
תַּעֲשֶׂה.

ופירש אוה"ח הק': **או** ירצה הכתוב
לאסור מלאכת שבת **בין על ידי עצמו**
בין על ידי גוי, והוא אומרו **שְׁשֶׁת**
יָמִים תַּעֲשֶׂה בציר"י תחת התי"ו
פירוש תהיה **נעשית**, אבל ביום
השביעי **אפילו על ידי אחרים אין לך**

ועל דרך הצה נאמר, **ויקהל**
בגימטריה 152 עם הכולל, ומספר
האותיות שנאמרו כאן לגבי השבת
בהקהל הוא גם 152.

וכפירוש רש"י שלא תדחה שבת
משום המשכן.

ולכא מילתא דלא רמיזא
באורייתא.
ויקהל בגימטרי' קטנה **שבע**.
שהקהילם להזהירם על השבת.

ויקהל מנשה בגימטרי' קטנה **אחד**,
שהקהילם לזרזם על המשכן שנאמר
בו **וְתָהָה מְשַׁכֵּן אֶחָד**.

וכן **הַמְשַׁכֵּן** בגימטרי' קטנה **אחד**, גם
הוא רמז לאמרו **וְתָהָה מְשַׁכֵּן אֶחָד**.
ובשימת לב יש ליתן טעם
לשינוי הלשון. שבציווי השבת אמר
אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר-צָנָה ה', ובציווי
המשכן אמר **זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר-צָנָה ה'**.

ולעומקו של מקרא יש לומר שאלו
שתי הלשונות גם יחד הן תיקון
למעשה העגל.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

**ויקהל מִנְשֵׁה. שְׁשֵׁת יָמִים וְגו', קָחוּ
מֵאֲתֶכֶם תְּרוּמָה וְגו'.
(לה, א-ה')**

יש ליתן טעם מדוע בתחילת פרשת
כי תשא [לא, יב'] צוה על השבת
לאחר ציווי המשכן, ובפרשת
ויקהל ציוה על השבת לפני מלאכת
המשכן. וי"ל שבזה ירמוז על
תוספת שבת לפנייה ולאחריה.
שישבות ממלאכת המשכן לפני השבת
ולאחריה.

**לא-תבערו אֵשׁ בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם
בְּיָוֵם הַשַּׁבָּת (לה, ג')**

על דרך הרמז והצח, מאי לא
תבערו, לא תבערו מן העולם את
האש-קדש של עבודת ה'. שיכול
לחשוב מכיון ששוכת מכול, ישבות
גם מההתלהבות של אש קדש, לכן
אמר לא-תבערו אֵשׁ. לא תבערוה
מכם.

לעשות, וזה כהאומר אמירה לגוי
אסורה דבר תורה (מכילתא פ' בא).
ולעומקו של מקרא נאמר, שיכוון
בזה לזוה"ק המובא לעיל (ויקהל ר"ג
ע"א) לְבַתֵּר [לאחר מעשה העגל]
דמיתו אינון דמיתו, כְּנִישׁ מִשֵּׁה לְבָנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּלַחֲזֵייהוּ [ללא הערב רב],
וְיִהְיֶה לֹוֹן שַׁבָּת כְּמִלְקָדְמִין
[כבתחילה, כאשר נתן בהיות הערב
רב].

ובאמרו שְׁשֵׁת יָמִים כְּמִלְקָדְמִין
יכוון לששת ימי בראשית. וכשם
שבששת ימי הבריאה נעשתה מלאכת
הבריאה על ידי הקב"ה ולא ע"י
אדם, כן ציותה התורה לשבות
ממלאכה גם אם לא נעשתה ע"י האדם
אלא ע"י זולתו.

**ויקהל מִנְשֵׁה אֶת-כָּל-עֲצַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל.**

על דרך הרמז, ירמוז על תשובת
המשקל. במה שקלקלו בזה יתקנו.
בקלקול מה כתיב ויקהל הָעָם עַל
אֶהְרֹן וְגו'. ובתיקון כתיב ויקהל מִשֵּׁה
אֶת-כָּל-עֲצַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

דרשת

אֲשֶׁר נִמְצָא אֹתוֹ

וְכַל-אִישׁ אֲשֶׁר-נִמְצָא אֹתוֹ תִּקְלָת
וְאֶרְגָּמָן וְכו' הִבְיָאוּ (לה, כג')

יש לשאול מה ת"ל אֲשֶׁר נִמְצָא אֹתוֹ, וכי יביא אם לא נמצא אתו, ומה בא ללמדנו.

ויש לומר שכל אחד הביא לפי מה שהקב"ה המציא לו, לפי מה שצריך לתקן באותו ענין. לכן נאמר וְכַל-אִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא אֹתוֹ, הִבְיָאוּ.

ואשר על כן יאמר על דרך הדרש והמוסר: כל אחד הביא לפי מה שהקב"ה המציא לו, לפי מה שצריך לתקן באותו ענין:

מי בתחש כגון רוח התרברבות שהיתה לו.

ומי בשטים כגון שצריך לתקן רוח שטות שהיתה לו.

מי בזהב כגון שצריך לתקן תאוות הממון שכן זהב נוטריקון זה הב.

ומי בכסף כגון שצריך לתקן כיסופי לה'.

מי בנחושת כגון שצריך לתקן עקשות שהיתה בו כנחוששתו.

ומי בחח וכגון שצריך לתקן ליצנות של חוכא ואיטלולא.

ומי בנזם וכגון שצריך לתקן במידותיו שלא יהיה "אין תוכו כברו". ככתוב נזם זהב באף חזיר.

ומי בטבעת כגון שצריך לתקן את הרגליו הלא טובים שהפכו בו כבר לטבע.

ומי בכומז, וכפירוש רש"י שם.

כל אחד לפי תיקונו המציא לו הקב"ה את אותו הדבר כדי שיביא ויתכפר לו.

ועל דרך הרמז והמוסר יאמר, כל הרוצה לתקן קלקוליו, אין צריך לחפש סביבותיו, אלא בתוך תוכי כליו ימצאו תיקוניו עת אשר יבעו מצפוניו.

וכן ירמזון לכך הטעמים: וְכַל-אִישׁ בטעם גרשיים, לומר הרוצה לגרש את קלקוליו, הרי בתוך תוכו נמצאו כוחותיו. וזה אשר נכתב: נִמְצָא אֹתוֹ.

ובשימת לב, נִמְצָא אֹתוֹ מוטעמים בטעמים של מונח רביעי. רביעי מלשון רובץ [ע' וצ' מתחלפות], ככתוב: לפתח חטאת רובץ. וכאמרו

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

באדם המביא בפרט, ובכל המביאים
בכלל: **וְשִׁכַּנְתִּי בְּתוֹכְכֶם.**

**וְעִשָּׂה בְּצִלְאֵל וְאַהֲלִיאֵב וְכָל אִישׁ
חֶכְמָה לֵב אֲשֶׁר נָתַן ה' חֶכְמָה
וְתְבוּנָה בְּהֵמָּה וְגו' (לו, א')**

יש ליתן טעם מדוע אמר חֶכְמָה
וְתְבוּנָה בְּהֵמָּה, ולא בָּהֶם.

ועל דרך הרמז והצח יש לומר, אל
תקרי **בְּהֵמָּה** אלא **בְּהֵמָּה**. כאן רמזה
התורה על **החכמה והתבונה** אשר
תבדיל בין **האדם** ובין **הבהמה**. שאם
חכמה ותבונה בו הרי הוא **אדם**. ואם
אין חכמה ותבונה בו הרי הוא
בְּהֵמָּה.

**וְהֵם הִבִּיאוּ אֵלָיו עוֹד נִדְבָה בַּבֶּקֶר
בַּבֶּקֶר. (לו, ג')**

נאמר במשכן בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר ונאמר
בְּמִן בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר. ללמד על הַכֶּבֶת
הטוב להקב"ה שזן ומפרנס אותם בְּמִן.
וכשם שבמִן לא טרחו, ורק לקטוהו
בבקר בבקר, כן הודיעו בזה כי זהבם

שחטאו **מונח ורובץ** לפתחו עד
שיגרשנו. וכן כליו אתם יוכל לתקן
קלקוליו מונחים ורובצים אצלו. רק
לעוררם הוא צריך ולהביאם בית ה'.
וכן רמזו הכתוב באמרו: **הִבִּיאוּ.**
ככתוב (שמות כג, יט'): **רֵאשִׁית בְּפוּרֵי
אֲדָמָתְךָ תָּבִיא בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ.** ויִדְרָשׁ:
יצר הרע אשר נכנס באדם מראשית
היולדו, **בביכורי ימיו, יביא בֵּית ה'
אֱלֹהֵינוּ לְשַׁעֲבָדוֹ** לקדושה. וזה שנאמר
בסיפא דקרא **לֹא תִבְשַׁל גְּדֵי בַחֲלָב
אִמּוֹ, ויִדְרָשׁ:** לֹא-תִבְשַׁל גְּדֵי הַנְּמֻשָּׁל
ליצר הטוב, יחד עם יצר הרע הוא
החטאת הרובץ לפתח **אִמּוֹ.** ויהיה
חל"ב כעין נוטריקון לפתח חטאת
רובץ. וזהו שכתוב **בַּחֲלָב אִמּוֹ.**

ועל דרך הדרש והמוסר, יֵאמֵר
לעומקו של מקרא בדרך של סרסוה
ודרשהו: אל תקרא **וְכָל-אִישׁ אֲשֶׁר-**
נִמְצָא אֹתוֹ תְּקֵלָת וְאַרְגָּמָן וכו' הִבִּיאוּ
(לה, כג') אלא סרסוה ודרשהו וכך
תקרא:

**וְכָל-אִישׁ אֲשֶׁר הִבִּיאוּ תְּקֵלָת וְאַרְגָּמָן
וכו' - נִמְצָא אֹתוֹ,** לומר לך שהקב"ה
נִמְצָא אֹתוֹ, מאחר ועשה תשובה
שלימה על ידי זה שהביא מה שהביא
למשכן. ובזה שתקן עצמו, על ידי כך
הקב"ה נִמְצָא אֹתוֹ, ובזה מתקיים

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

והיינו דאמר ריש לקיש בא ליטהר
מסייעים אותו.

דרשת

דיים והותר

והמלאכה היתה דיים לכל-
המלאכה לעשות אתה והותר.
(לו, ז')

יש ליתן טעם לאמרו דיים והותר.
שהרי דיים והותר נראים כרתתי
דסתר.

שכן באמרו והמלאכה היתה דיים
יתכוון הכתוב להגבלה ומידה, שאין
לעבור אותה, וכן שהספיקו כל
הנדבות בדיוק לכל-המלאכה לעשות
אתה. ולא נותר דבר מיותר.

ובאמרו והותר, יתכוון הכתוב
לכאורה היפך הדברים. שהנדבות היו
יותר ממה שהיו צריכים, מעבר
להגבלה ומידה, ונותרו יתירות על כל
מה שהיו צריכים.

וכן שואל האוה"ח הק', אם דיים לא
הותר ואם הותר לא דיים. ואשר על כן
פי' אוה"ח הק' שני פירושים.

וכל אשר להם אינו שלהם וכאמרם כי
ממך הכל, ומידך נתנו לך.

ועל דרך הסוד, המילה נהם תרמוז
על שם קדש מע"ב שמות, [לפי
השיטה השלישית במובא בגליון לפ'
בשלה, שמות יד, פסוקים יט-כא'
הנקראים על שם תחילתם ויסע ויהא
ויט]. ומהם יוצא השם הק' והם. הוא
המלאך הממונה לסייע להם להביא
נדבתם בזריזות הראויה, כפי שאמרו
הבא ליטהר מסייעין אותו. לכן נאמר
נהם הביאו אליו וגו'.

וכן מובא במסכת שבת (קד). דרשו
תינוקות של בית רבן מ"ט כרעיה
דקו"ף תלויה, מדוע רגל האות קוף
תלויה ואינה נוגעת בגגה, ומדוע
האות רי"ש שאחרי מפנה גבה לות
קו"ף. כי האות קוף תורה על קדוש,
והאות ריש תורה על רשע, דאי הדר
ביה ליעול בהך, שאם יחזור בו הרשע
מרשעותו יכנס מיד אצל הקדוש ב"ה,
ובינתיים עד שהרשע חוזר בתשובה
פניו אינם כלפי הקדושברוך הוא כי
אין הוא מביט בפני אדם רשע. ובכל
אופן, אם חוזר בתשובה מיד יקבלו
ויכניסוהו תחת כנפיו דרך הפתח שבגג
הקוף. לכן הרגל אינה מחוברת לגג.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

והרצון והכיסופים של האדם לעשות יותר ממה שנצטווה, זו התערותא דלתתא להיות בשפע מעבר לגבולות, ואשר בהיותה כזו היא אכן מורידה את השפע בהתערותא דלעילא, להיות במידה, וכפי שאמרו במידה שאדם מודד מודדים לו.

והיא ה"ו" של המילה וְהוֹתֵר. וכמים הפנים לפנים, ומידה טובה מרובה, כשם שהאדם נוהג כלפי השכינה בכיסופים של וְהוֹתֵר, כן השכינה הקדושה משפיעה על הַדָּיִם שבאדם רוח חסד ורחמים, לפי מה שזקוק לו. ועוד על דרך הסוד, יש לומר, ככל שהקב"ה מְלוֹא כל הארץ כבודו, בלי גבול ותכלית, והוא ה"וְהוֹתֵר" של הבריאה כולה, כן צריכים אנו לסוד ההגבלה והצמצום כדי להוריד השפע מה"וְהוֹתֵר" ל"דָּיִם" שהוא עולמו של האדם, כנשמתו המוגבלת והמצומצמת בגופו. וזה אומרם ז"ל בזה"ק [שלח] וכן בשל"ה הק' בספר תולדות אדם, שעל ידי המילה ביום השמיני הרמוזה באות ל' נגרש ה"שד" מן האדם ומתלבש בשם ש"ד"י. ועל דרך הצח, תהיה האות מ' מהאות "מילה" כתוספת לאותיות "די" והיינו דים שהיה עליהם רשימו של שם השם עליהם, הן מצד ש"ד"י, הן מצד ד"ים. שְׂדֵיִם במה שהם נימולים להוציאם מכלל שְׂדֵיִם ח"ו לכלל בְּרַכַּת שְׂדֵיִם וְרַחֲמֵם,

האחד, שמתוך חיבת הקדש לישראל היה נס במשכן עצמו, וה"וְהוֹתֵר" מה שהותירו, נבלע בתוך ה"דָּיִם".

ולפירושו השני שמתוך חיבת בני ישראל היה הנס ביד המביאים עצמם, וה"וְהוֹתֵר" שהותירו נהיה "דָּיִם" בְּיָדָם.

ולעומקו של מקרא יש לחדד את ההבדל בין שני הפירושים. לפירושו הראשון ה"וְהוֹתֵר" נבלע במשכן בעת העשייה, ולפירושו השני ה"וְהוֹתֵר" נבלע ב"דָּיִם" בעת ההבאה.

והנראה לומר שהוצרך לשני הפירושים להודיע חיבת הקדש לבניו, לא להשיב פניהם ריקם. ואשר על כן יש לומר, בדבר הנראה לעיניהם במוחש, יהיה הנס במשכן בעת העשייה. ובדבר שאין נראה לעיניהם יהיה הנס בעת ההבאה.

ועל דרך הסוד נֶאֱמַר, ש"וְהַמְלֵאכָה קִיְתָה דָּיִם" זו מידת הדין והאמת. והוא כגבול אשר שם הקב"ה לַיָּם, והוא מידת ההגבלה והצמצום, והוא מידת הגבורה, שאמר לעולמו דֵי.

וה"וְהוֹתֵר" היא הנהגת הרחמים והחסד, הנובעת מתוך הגבולות.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

ועל דרך הרמז יש לומר, שהמשכן הוא דוגמת העולם. והאדם הוא עולם קטן. וכן באדם, **גופו נמצא בהגבלה**, אך **נשמתו** מגעת עד כסא הכבוד. ולכן "דָּיָם" יורה על **גופו**, וה"והותר" יורה על **נשמתו**. שיתרה היא על גופו להשיג השגות עליונות בטהרתה.

והוא נס הבריאה כמובא באוה"ח הק' שה"והותר" נבלע ב"דים". כן הנשמה כביכול כאילו נבלעת בגוף.

ועוד ירמוז על הנשמה היתרה בשבת, כאשר ישבות האדם בשבת ויקיים "דָּיָם", תאיר בו הנשמה היתרה של "והותר".

וְכָל-חֲכָם-לֵב בְּכֶם יָבֵאוּ וַיַּעֲשׂוּ אֵת כָּל-אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה [לה,י']
בפשט הכתוב יכוון למלאכת המשכן. אך **לעומקו של מקרא** יכוון הכתוב לכל אחד מישראל אשר נדבה רוחו להיות משכן לשכינה הק', והוא הנקרא **חֲכָם-לֵב**. וכמאמר שלמה המלך ע"ה [משלי י, ח'] **חֲכָם-לֵב יִקַּח מְצוֹת**. כן תעיד התורה עליו: **וְכָל-**

[בראשית מט, כה'], **שְׁנַעֲשׂוּ** להם נסים ברחמים במשכן שבו שוכן שם ש'ד'י מבין שני הכרובים.

והוא סוד המדרש המובא לעיל **נְתַאֲנָה הַקַּב"ה שְׂיָהָא לוֹ דִּיָּהּ בְּתַתְּוָנִים כְּמוֹ שְׂיָשׁ בְּעֵלְיוֹנִים**. להיות ה"והותר" שוכן בתוך ה"דָּיָם".

ועוד יש להרחיב ולומר: מידת המלאכה היא כמידת הדין, שהוא בגבול ותכלית, אשר ממנה תוצאות חיים להעניק השפע ברחמים מעבר לגבולות, **והוא הסוד של לפְּנִים מְשׁוּרַת הַדִּין**. שורת הדין היא ה"דָּיָם", והלְּפָנִים מְשׁוּרַת הַדִּין הוא ה"והותר".

והוא הצירוף של א-ל שד"י. שד"י שאמר לעולמו **די**, שיש בהם דיוק וגבול ותכלית, ואין להותיר ואין להחסיר, **כֶּה"דָּיָם"**, והמידה **א-ל** היא מידת החסד אשר היא בלא גבול ותכלית, **כֶּה"והותר"**. הנשפע עלינו ע"י העתרת התערותא דלתתא. וזו אשר היתה **תכלית המשכן**, שע"י המלאכה "דָּיָם" היה שפע שכינה הקדושה של "והותר".

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

וַיַּעַשׂ אֶת-הַבְּרִית הַתִּיכֹן לְבָרֵךְ
בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מִן-הַקֶּצֶה אֶל-
הַקֶּצֶה (לו, לג')

חֲכַם-לֵב בָּכֶם יָבֹאוּ וַיַּעֲשׂוּ אֶת פְּלִ-
אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה.

יש ליתן טעם לכל הקצוות של הפרשה, בבריח התיכון מן-הקצה אל-הקצה, וביריעות בקצה החוברת, ובכפרת על שתי קצותיו ובאפוד ובחשן על-שני קצות החשן וכו'. וכן יש לעיין בכל אותן מקומות שנאמר בהם והיה המשכן אחד. ונראה כתרתי דסתרי שהקב"ה ציוה לעשות בקצוות, ומצד שני ציוה לאחד הכל שיהיה מקשה אחת.

ובשימת לב עניין אחד לכולם. והבריח התיכון יוכיח שהוא מן הקצה אל הקצה והיה המשכן אחד. שהמשכן הוא משכן לשכינה הקדושה ואצל הקב"ה הכל אחד ואף כי הם ו' קצוות למעלה ולמטה וארבע הרוחות, הכל אחד כי לית אתר פנוי מיניה. והאחדות כוללת הכל, מן הקצה אל הקצה. לכן ציוה קצה וציוה אחדות לומר שהכל מקשה אחת. ואולי לכן כתיב קצוות וקרינן קצוות. שהם ו' קצוות כדלעיל וכמובא בספרים הקדושים.

אֶת-הַמִּשְׁכָּן אֶת-אֹהֶלוֹ וְאֶת-מִכְסְּהוֹ
אֶת-קְרָסוֹ וְאֶת-קְרָשָׁיו אֶת-בְּרִייתוֹ
אֶת-עַמֻּדָיו וְאֶת-אֲדָנָיו. [לה, יא']
אֶת-בְּרִייתוֹ. בְּרִייתוֹ כתיב. ללא יו"ד.
וכאמר בריח "ו". והוא רמז לבריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה, ונרמז ב"ו", שהיא כנגד "ו" משם הו"ה ב"ה והיא כנגד התפארת המחברת שמים וארץ, מקצה אל קצה מכתר עליון שבאצילות אל כתר תחתון שבעולם העשייה, מאה"ה לאדנות ומאדנות לאה"ה דרך הוא"ו של ההו"ה.

ועוד ירמוז באמר בריחו לריח ניהוח שלו. והוא הנחת רוח כפירש"י שאמרתי ונעשה רצוני.
ועוד ירמוז למלך המשיח שנאמר עליו וְהָיָה בְּיָמָיו יִשְׁעִי יֵאָג, ומתי ימלוך עלינו, כאשר הבריח התיכון יחבר כל הקצוות של המצפים לישועה בב"א.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

בתוון. ואם לאו, ח"ו, הופכים הם פניהם ממנו. ועל כן צריך האר"ן להיות מצופה זהב מבית ומחוץ, שיהיה תוכו כברו, להיות ירא שמים בסתר כבגלוי, וְנָרָה סביב הוא הַנָּרָה שקבלו באמרם נעשה ונשמע, הוא זרו של כל אדם המקבל מדי יום מלכות שמים שלימה.

וַיִּצְקֶה לְוֹ אַרְבַּע טַבְּעוֹת זָהָב עַל אַרְבַּע פַּעֲמֹתָיו וּשְׁתֵּי טַבְּעוֹת עַל-צִלְעוֹ הָאַחַת וּשְׁתֵּי טַבְּעוֹת עַל-צִלְעוֹ הַשֵּׁנִית (לז,ג')

על ארבע פעמותיו. לפשוטו של מקרא יכוון באמרו **פַּעֲמֹתָיו** לצדדיו. ולעומקו של מקרא ידרשו פעמותיו של הארון לצעדיו של אדם בדרך לימודו. שע"י צעדיו – פעמיו, יצעד בכל **ארבע עולמות**, אצילות בריאה יצירה עשייה. וכשם שאמרו במסכת ברכות [דף ד עמ ב'] אליהו בארבע. וכוונת הגמרא שמיכאל עושה שליחות בוראו בפריחה ובעיפה אחת, וגבריאל בשמים ואליהו בארבע. ופירש שם המהרש"א שמיכאל שהוא חסד עושה שליחות החסד בעיפה אחת. וגבריאל שהוא דין וגבורה יעשה שליחותו בשתי עיפות, אולי ישוב האדם בינתיים בתשובה. ואליהו בארבע,

רמזי המשכן וכליו

**לקומת האדם, הגשמית
והרוחנית.**

ויעש בריחי עצי שטים חמישה. חמישה כנגד נר"ן ח"י, חמשת חלקי הנפש רוח נשמה חיה יחידה. בריחי, בתרגום עברי. שהנשמה על חמשת חלקיה, תפקידה לעבור מעולם עליון אל העוה"ז להכנס בגוף ואחרי מילוי תפקידה לעבור חזרה מן העולם הזה לעולם הנשמות, ולעת תחיית המתים שוב לחזור מעולם הנשמות לעולם הזה, מה שנקרא בפי חז"ל תחיית המתים. וזהו מן הקצה אל הקצה.

הארון. הארן כתיב. בהיפוך אותיות נרא"ה. והוא כנגד הנשמה שרואה ואינה נראית וכמו שאמרו במס' ברכות [דף י.] מה הקב"ה רואה ואינו נראה אף הנשמה רואה ואינה נראית מה הקב"ה נמצא בחדרי חדרים אף הנשמה נמצאת בחדרי חדרים. עי"ש. וכן בהיפוך אותיות אהר"ן. הוא כנגד האדם הנרא"ה לפני ה' והמשמש בקדש בעוה"ז ככהן גדול לפני הקב"ה. ושני הכרובים הם כנגד שני המלאכים המלוים לו לאדם. וכשהוא עושה רצונו ית' פניהם איש אל אחיו, והאדם

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

לעכבו לעתים, אולי ישוב האדם ויִנָּחם ה'.

וזה שרמזו כאן על ארבע פעמותיו. שהארון, כנשמה שנראית ואינה נראית, וכן ארון אינו מן המידה, כן אליהו נראה ואינו נראה, ולעתים אינו מן המידה. ובדיו יהיו על ארבע פעמותיו. כן בדיו של האדם הם מידותיו כפי שנאמר [ויקרא ו,ג'] וְלִבָּשׁ הַכֹּהֵן מְדוּ בַד, ופירש רש"י שם: מְדוּ בַד. היא הכתונת, ומה ת"ל מדו, שתהא כמדתו (ת"כ פרק ב, א.) והם תרתי משמע, מדות הגוף ומדות הנפש. הם יעטרו את ארבע פעמותיו של אליהו הנביא עת יתגלה ויבוא עם גואל צדק לא לדין וגבורה אלא לחסד ולרחמים, לבשרנו בשורות טובות ישועות ונחמות לעולמים בב"א.

על-צלעו הָאֶחָת. על דרך הצח, להזכיר צלעו שממנו לוקחה האשה, שהיא כעזר כנגדו לישוב לעסוק בתורה.

על צלעו השנית. להזכיר צליעתו של יעקב אבינו "והוא צולע על ירכו", לאחר ששר עם המלאך ונגע בכף ירכו ולא יתגאה בלימודו.

ואע"ג דעתה הוא כמלאך אך בהיותו בשר ודם היה מורכב מארבע יסודות של מים עפר אש ורוח, ולכן משום כובד היסודות שמהם הוא מורכב, כל עיפֹתָיו בארבע פריחות. עד כאן הסבר המהרש"א.

ולעומקו של מקרא יש ליתן נֶפֶךְ ולהטעים, שהרי עתיד הוא אליהו להתגלות שנית בגוף עם משיח צדקנו בתחיית המתים, ולכן יש בו עדיין ארבע יסודות אלו. ובינתיים עד שיתגלה במהרה בגופו, יתגלה אל הלומד ברוחו ונשמתו, וכפי הפיוט במוצאי שבת על אליהו הנביא "איש תשבי על שמו נקרא, יצליחנו על ידו בתורה", שנקרא האדם המיושב בדעתו על שם אליהו התשבי מתושבי גלעד המיושבים בדעתם, ויבוא אליהו התשבי לעזור ולהצליח את המיגע עצמו על התורה וליישב כל הקושיות, ולהבין כל התירוצים. וזה על ידי מדות נעלות של האדם אשר דרכן יעלה במעלות הלימוד.

ועוד יש לומר כי לעתים נשלח אליהו לחסד ורחמים ולעתים לדין וגבורה כגון כשהוא מלאך הברית, למי שנוטר הברית הרי חסד ולמי שלא ר"ל הרי דין וגבורה. ולכן ביותר צריך

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

המנורה. כנגד לבו ומחשבתו של האדם. **ככר.** כנגד לבו. **כפתוריה** ו**פרחיה.** כנגד חידושי תורה שהם כפתור ופרח לפני הקב"ה. **ירכה.** מלשון הכרה. שעל ידי הלימוד תורה הוא מכיר את מי שאמר והיה העולם. ומי שאמר והיה העולם יכיר לתת לו פי שניים, על כל חידוש וחידוש. **וקנה.** הוא קנין התורה שלו, ולכן כל הקנים הם במקשה אחת על ידי כפתור, המתורגם **חזור.** והוא מלשון חזרה ושינון של הלימוד.

ועוד י"ל, **כפתור** מלשון **כמו פתורא.** תרגום של שולחן, ויהיה פְּ-פתורא כשולחן. מה שולחנו של אדם מקיימו במזון שאוכל עליו וחוזר על אכילתו בכל יום, כן כדי לקיים את הלימוד צריך שיהיה כפתורא המחזקן בלימוד, והוא האוכל הרוחני לנשמתו.

וכן הכפתור הוא עגול כהלימוד שחוזר חלילה עוד ועוד. ולכן נקרא חזור, כנ"ל. ולכן נקרא כפתור ופרח, שכן דרכו של הפרח לגדול בעיגול, ולחזור ולגדול עוד ועוד. ו**פרח** תרג' **שושן.** רמז לשושנה בין החוחים כן רעיית, תורתית תמתי בין הבנות, בין החכמות. שרק בחכמת התורה החזרה

ויהיו **הכרבים פְּרָשִׁי כְּנָפִים לְמַעְלָה.** (לז, ט')

פְּרָשִׁי כְּנָפִים לְמַעְלָה הם ידיו של האדם הנישאות בתפילה כלפי מעלה, והם על הארון שהתפילה הנרצית היא תפילה מתוך תורה, והם כמקשה אחת עם הכפרת, באשר פְּפָרָה על עוונותיו ותפילה הן מקשה אחת. ויהיה מצופה מבית ומחוץ שתוכו ככרו, וזה הוא תלמיד הגון, ולוחות ושברי לוחות מונחים בארון, לוחות הן הפשט ושבריהן הן העיון שמשבר עצמו על הלימוד, והן מונחות בארון וכאמרם כמונח בכיסיה.

השולחן. השולחן כנגד הפרנסה והגשמיות, ובקומת האדם בא לרמז על בריאות גופו לחזקו בעבודת ה'. היפוך אותיות **שולחן** הוא **נחלש.** שבטבע ברייתו של האדם נוצר הוא עם חולשה גשמית ורוחנית, וצריך שיהיה כל מאכלו לשם שמים כדי **שיתחזק** גם בגשמיות וגם ברוחניות. ועליו י"ב לחם הפנים, שיאמר אדם **אין הדבר תלוי אלא ב"י.** לכן נאמר לפני תמיד.

וכשמאריך על שולחנו יראה לו כאילו יושב לפני המלך. שנאמר לחם **הפנים לפני תמיד. ועוד,** שייראה בעיניו שגם באכלו לחם על שולחנו כאילו הוא נמצא לפני ולפנים.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

מלמד שעבודת האדם היא לכופ ראשו וגופו עד שתי אמות השתחוויה.

ממנו קרנותיו, קרני הוד של עבודתו הם ממנו, כפי עבודתו. **ויצף**, צריך לצפות גגו זהב, גגו הוא ראשו, ותכליתו להיות צופה כלפי מעלה.

וקירותיו זהב, שנאמר [ירמיהו] קירות לבי הומה לי לבי. ואמרו חז"ל [ומובא ברש"י] זה היה לו גג, אבל מזבח העולה לא היה לו גג. וירמוז הדבר **שההשתחויות יש להן גג**, ואין להשתחויות יותר ממה שאמרו חז"ל, שתים תחילה וסוף במגן אברהם ושתים תחילה וסוף במודים. אבל **במזבח העולה** כדלקמן שהוא כנגד תשובה וכפרה אין מידה ותכלית, **שצריך כל ימיו להיות בתשובה**. ולכן אמרו זה **[מזבח העולה] אין לו גג**.

מזבח העולה, הוא כנגד שבירת לבו ומידותיו על חטאיו. ובזה יעלה כקרבן מעלה מעלה. ולכן, מזבח העולה **כפשוטו** הוא כקומת האדם **שלש אמות קומתו**, והאש שעליו כנגד ראשו של האדם שמעל ג' אמות. **והמש אמות רחבו וארכו**, כנגד נר"ן ח"י. וכולו **נחושת** כנגד יצר הרע

והשינון מקיימה. ועל זה נאמר רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כולנה.

ושלשה גביעים משוקדים, כנגד שלשת חלקי הנשמה, נפש רוח נשמה, משני צדי המנורה, מימין הוא צד **החסד**, ומשמאל הוא צד **הגבורה**, ובאמצעי שהוא כנגד **היסוד** העולה עם התפארת עד הכתר העליון. שם **ארבעה** גביעים כנגד חלק רביעי עליון של הנשמה, הוא הנקרא **חי"ה**, העולה עד הכתר העליון, שם השלהבת עולה מאליה, כנגד החלק העליון **החמישי** של הנשמה הנקרא נשמה לנשמה היא **יחידה**, היא המאירה בכל העולמות והמקשרת את האדם לכסא הכבוד.

כָּפָר זָהָב טְהוֹר עֲשֵׂה אֹתָהּ וְאֵת כָּל-כְּלֵיָהּ [לז,כד'] כן יזכה להיות נשמתו בכל **היְכֻלֶיהָ**, היכלות של אור וזהב טהור. **עשה אותה**, כן עשה אותה את נשמתו הטהורה. ועל כן כתוב **משוקדים**, ששוקד על נשמתו לשמרה בטהרה.

מזבח הקטרת. ירמוז על דרך עבודת ה'. וקומתו אמה על אמה ברום שתי אמות. ואילו קומת האדם היא אמה על אמה ברום שלש אמות, מלבד ראשו.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

כאן הזכות לפניו הוא יצר הרע שזוהו האדם על ידי עולתו, על ידי עלותו במעלה התורה והתפילה.

ונאמר במזבח **נבוב לחת**. [נבוב לחת מעשה אתו פאָשֶׁר הַרְאָה אֶתְךָ בְּהָר פֶּן יַעֲשֶׂוּ]. ואמר רב חסדא במסכת שבת קד. שהלוחות אשר הוריד משה מן ההר, היו בהן מעשה נסים. ם ו-ס בנס היו עומדים, שתוכן עומד באויר, ועוד אמר רב חסדא שנראה הכתב משני עבריו. כגון: **נבוב – בובן**. והקשו התוספות שם שהרי המלים **נבוב לחת** אינם כתובים בלוחות הברית שהוריד משה מן ההר. ובחידושי אגדות פירש המהרש"א שכוונת רב חסדא שבלוחות היה הכתב בצד אחד [מלפנים] נקרא מימין לשמאל ומן העבר השני [מבחוץ] היה כתוב אמנם בהיפוך משמאל לימין, אך אע"פ כן היה נקרא מימין לשמאל למרות שהיה בהיפוך ככל חקיקה משני העברים: נבוב-בובן, ואע"פ שלכאורה לא היה מובנו כפשט הכתוב שהרי נקרא בובן ולא נבוב, על כל פנים היתה בו **כוונה ודרש**. והקשו תוספות שם [שבת קד]. הרי לא היו בלוחות מלים אלו כמו נבוב בהר סרו כפי שאמר רב חסדא, לקראם בובן רהב ורס, ולא תירצו.

הנקרא נחש. ויעש לו **מִכְבָּר** שירמוז על כך שתמיד יהיה מול עיניו מה שעשה **מִכְבָּר הימים**. כעין חטאתי נגדי תמיד. ועל ידי כך יפיל ברשת את היצר הרע, וזה שנצטוינו לעשות מתחת הכרכב **מעשה רשת נחשת**.

וכרכוב הוא מקום הילוך הכהנים, שדשים ברגליהם את הכרכוב, עד שנעשה כמרכבה להם, וכן האדם יהיה ככהן הגדול הדש בעקביו בלי סוף את מה שכבר עשה, ועל ידי כך יהיה **המכבר** שעשה **כבר**, **מרכבה** אליו, אל האדם. **והכרכב** היה מצויר, והוא כנגד גאותו המצוירת בדמיונו. ותרגום הכרכב **סובביה**, שיזהר מגאותו שתמיד **מסובבתו**.

ועוד י"ל על דרך הצח, אל תקרא **כְּרָכְבוֹ**, אלא **כְּרָכְבוֹ**. ככתוב אֲשִׁירָה לה' כי **גאה גאה**, סוס **ורכבו** רמה בים. וע"י כך יצליח לרמות את יצרו הרע [לרמות תרתי משמע, לסובבו בכחש ולזרקן] בים התורה. ולהרימו ליצר הטוב מעלה מעלה, וזהו **רמה בים**.

ונקרא מזבחה, כאמור במעשה העגל באהרון **ויבן אהרון מזבחה לפניו**, שהבין אהרון מהזכות לפניו, כן גם

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

המזבח. וזה שהמשיך רב חסדא לומר עוד שתי דוגמאות כגון בהר - רהב, סרו - וסר. לומר לך שמתוך רהב והתרברבות ח"ו יבואו לידי כך ש"סרו" מן הדרך, ולא עוד אלא שכל יחיד ויחידגם הוא "וסר" מדרך הישר. והתיקון הוא שמתוך תחילת ההבנה כ"תחל בובן" יסור האדם מדרכו הרעה וימשוך עצמו ואחר עמו עד שכל עם ישראל יסורו מיצרם הרע וידבקו ביצר הטוב לקיים את הלוחות בהבנה עמוקה ולהשליט על עצמם את השם הקדוש ב"ן, שהוא גימטריה של י'הו"ה במילוי כפולות כזה: יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה, שהוא השם השולט בעולם העשייה, עד שבכל יכריזו על העובד מאהבה: בו-בן. והיינו נבוב לחת. שלוח לבו נבוב וחלל מיצר הרע כדוד המלך באומרו: "ולבי חלל בקרבי".

ואת כל כליו: הם כלי עבודת האדם בתשובתו. **הסירת,** כנגד מה שהסיר אותו מדרך השם. ותרגום סירותיו הוא **פסכתרוותיה.** והוא נוטריקון: **פָּה סַח תורתו.** ויהיה **סך** מלשון סכר וסגר, וכן לשון מסך. שישים מסך לפיו מגברי הבאי והבל ויהיה סח בתורת ה'. **והסירות** יהיה הכלי שיחזירו למוטב. שיהיה סח תורתו. ועל ידי כך יתקיים בו "והסירותי מחלה מקרבך".

ואשר על כן יש לומר דכוונתו בפנימיות על פי הסוד, שמכל מקום גם בשאר חלקי התורה פרט ללוחות היתה כוונה לכל מלה גם בהיפוכה.

ואשר על כן יאמר לגבי נבוב לוחות כי מובנו כאן יהיה: בובן בו-בן. בו בינה.

נבוב לחת בהיפוך הכתב הוא **תחל בובן.** שתמיד **תחל במעשיך בהבנה.** ואם לא כן תהיה נבוב ללא הבנה. וזאת הכוונה עשה אותו. אתו כתיב, **בלי וו,** עשה אתו. זה העושה את עצמו.

עצי שטים, שמכפר על העבירה שבאה מן השטות, **רבוּע,** מלשון בוער. שהשטות **בוער** בעצמותיו. וכנגד בעירה של העבירה, **אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה.** ולכן היה המזבח נבוב לוחות, שתחת השטות שבאה מאין הבנה, תחל בו ההבנה לחזרה בתשובה. כאשר תקנו לנו חז"ל לומר בברכת התשובה שהיא כנגד הספירה של הבינה: **השיבנו אבינו לתורתך.** ושמא יש לומר שעל כן שנה התנא בלוחות נבוב **בהר** שכן כתוב במעשה המזבח **נבוב לחת תעשה** אתו **כְּאֲשֶׁר הִרְאָה אֱתָךְ בְּהָר, ולמד לחת לחת בג"ש.** **לחת הברית ולחת**

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

שבזה האדם הוא חלק בלתי נפרד מהחומה של האומה כנגד יצר הרע. **אום אני חומה.** וזכרתם אני חומה. שבזה הוא משייך עצמו לקומת האדם השלם עם קומת האומה הישראלית השלימה, ומשמש לה מגן וחומה, ועל ידי כך כביכול אומר הקב"ה: **אני חומה לאומה שזוכרת את מצוותי.** וכל זה כנגד **יעים**, אל תקרא יעים אלא **יאים**, שבכך יאים הם מעשיהם של בני ישראל שגורפים מן המזבח את הדשן, ומנקים עצמם לקרבנות החדשים שיעלו לריח ניחוח לה'. ועל זה מפייתים סיום ליל הסדר: כי לו נאה כי לו יאה.

מזרקות, כנגד כל מה שזרק את הקדש מאחרי גוו, יזרוק עצמו אל תוככי הקדש.

מזלגות כנגד מה שהיה ראוי שיזלגו עיניו דמעות על מעשיו הלא טובים, כן יזלגו עיניו דמעות מאושר **השייכה** אל ה'.

המחתות, נחת ותחתיו. כנגד כל מה שהוריד אותו מטה מטה. לשון נחת ותחתיו. צריך לחתור חתירה **מתחת** כסא הכבוד. ותרגום מחתות הוא

יעים, כנגד מה שהועם זהבו על ידי העבירה [וכן באיכה איכה יועם זהב], והכוונה למה שנחלש אש הקדש שלו להיות גחלים עוממות. כנגד זה צריך ללבות את האש בלב יוקד להקב"ה. ותרגום של יעים **מגרופיתא. כנגד מה שגרפהו לעבירה, זה הכלי לגורפו אל המצוה.**

ושאלו בגמרא [ברכות נג:]: כיצד נכון לומר, גחלים **עוממות** או **אוממות**.

ועל דרך הצת יאמר, תחת אשר היו **עוממות** שיחותיו, עתה יהיו **אוממות**, מלשון תיקון הקומה של **האומה** הישראלית, הדביקה בקב"ה ובתורתו. וכפיוט בהושענות: "**אום אני חומה**", והם שלש שמות הקדש מע"ב שמות שבפרשת בשלח פרק י"ד פס' י"ט-כ-כ"א: **אום אני חום**. שהם המלאכים המצביעים על האדם השלם לאמר: ראוי הוא להיקרא על שם אומתו. **אום** הוא כנגד המלה בפרשת ציצית "**וזכרתם**" [את כל מצוות ה'], **אני חום** הוא כנגד שתי המלים "ולא תתורו" [אחרי לבבכם], כפי שמובא בזה"ק לכוון שמות ע"ב בפרשת ציצית. ולא תתורו הוא כנגד **אני חום**.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

לרוחניות. וכנו נפרד מכיורו כדי לדעת שבקל יכול הוא להיפרד ח"ו מן הדבקות, ובקל יכול הוא תמיד להיות דבק במים של תורה.

וזה ירמוז בשם כנו, שיכין עצמו כל חייו להיות מחובר יחד עם המים שבכיור. והכיור הוא מלשון ציור וכיור, שהציור הרוחני של נשמתו יהיה על ידי מי תורה מקודשים ועל פי הדברים האלה **יובנו דברי האבן עזרא בפרשתנו:** ואלה הדברים הם כבוד אלקים. והיודע סוד נשמתו ומתכונת גופו יוכל לדעת דברי עולם העליון. כי האדם כדמות עולם קטן. והוא היה סוף בריאתו בארץ וסימן לדבר בגדול החל ובקטן כלה. עי"ש באורך.

ואשר על כן נכתב הכיור בסוף פרשת כי תשא שיוכלו המים לכבות את הבעירה של יצר הרע כפי שעשו במעשה העגל. ויהיו חותמים את חיי הקדושה שהכל הולך אחר החיתום.

ועוד יש לומר שהכיור הוא כנגד בעלי תשובה הרוחצים עצמם מלכלוך עבירותיהם. ובזה יובן אמרו שירחצו את ידיהם ואת רגליהם, ככהנים בבית

צינוריתא. שצנור הוא לשון רצון, ויכון רצונו לרצון הבורא כדאמרו בפרקי אבות, עשה רצונו כרצונך. והוא התיקון למחתא.

כל כליו עשה נחשת. שמכל מה שנחלש מהם, מהם עשה נחשתן לשון חוזק. מזה גופא התחזק בחזרתו בתשובה, כעין מה שאמרו חובותיו הנפכים לו לזכויות.

ואת הכיור ואת כנו.

יש ליתן טעם מדוע הזכיר הכתוב תמיד את הכיור לחוד ואת כנו לחוד, ושניהם תמיד יחד.

ועוד יש ליתן טעם מדוע יזכיר את הכיור בסוף מעשה המשכן.

ולעומקו של מקרא יש לומר כי תכלית המשכן היא השראת השכינה בו. ועל זה ירמוז הכיור, שתכלית כנו היא הכיור המחזיק את המים שהם משולים לתורה ולהשראת השכינה. וכן תכלית האדם, להשרות בגופו השכינה הקדושה. ושניהם יחד וכל אחד לחוד. שרק על ידי שישקה עצמו במי תורה ישאר גופו עם תכלית רוחנית. וכל חייו יהיו בהכנה

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

עין הרע ויוציא את העין הרע מהכיעור ויהפך לכיור רחצה לטהרה. ומה שהיה מוכן לעבירה יהפך לכנו, להיות מוכן לו לבוא לפני האלקים, ועל ידי כך כל המראות הצבועות [ב"עין", תרתי משמע], שראה בעבירות ואשר באו להתלונן עליו פתח אוהל מועד יהפכו למראות הצבואות [ב"אלף", כנגד אלופו של עולם] שבהם משתקף באספקלריה מאירה אלקים חיים עם תשובתו, ויהיו מליצים יושר עליו לפני ה' אשר פתח אוהל מועד.

ויעש את-החצצר (לח, ט').

יש לשאול, מה הוא שכתוב ויעש את-החצצר. והרי החצר היא קרקע עולם, שהקב"ה עשאה בששת ימי בראשית. והיה צריך לומר תחת זאת ויעש גבולות החצר. ומאי ויעש את-החצצר.

ועל דרך הרמז יש לומר, שתרמוז החצר כפי שתקנו לומר ב"מודים דרבנן" ותאסוף גלויותינו לחצרות קדשך, שם יתקבצו הנידחים מקצה השמים, לחזור בתשובה שלימה לעולמו של הקב"ה לקיים בהם

המקדש בעת עבודתם. את ידיהם מעבירות שעשו, ואת רגליהם קרי ביה את הַרְגְּלֵיהֶם. כמובא בספרי המוסר שההרגל על כל דבר שלטון.

ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת במראת הצבואת אשר צבאו פתח אוהל מועד. (לח, ח')

שתהיה טהרתו של האדם בכל המראות אשר התראה בהם לעבירה, ואשר צבאו פתח אוהל מועד לעמוד על נפשן, בזה גופא תהיה טהרתו כאשר יראה לנגד עיניו תשובתו. כעין חטאתי נגדי תמיד. ובזה יעמדו לו כל חובותיו לזכויות כצבאי צבאות לשמרו מכל רע.

ויהיה כיור בתוספת ע' פנים לתורה בגימטריה ערך י"ו. כערך חיבורו לקב"ה שנרמז באותיות י"ו.

ולעומת זאת יתרחק מן הכיעור ומן הדומה לכיעור, שאם אין בו ע' פנים לתורה הרי ע' פנים לדברי הבאי והוא הכיעור במקום כיור.

והתיקון הוא שיוציא ואת כל אשר היה מוכן לעבירה, שבראה לו על ידי

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

מָאָה בְּאַמָּה. ועל דרך הצצה הוא נוטריקון: **בָּא אלקינו מלך העולם. וְלִפְאֵת-זָם,** יפנה לצד מערב, כאשר יומו יעריב ויפנה, לקבל השראת השכינה הקדושה הבאה ממערב. ומשם ישים פניו - **לִפְאֵת קְדָמָה מִזְרָחָה,** אל שער המזרח הוא שער הרחמים, לבקש רחמים בעת רצון ורחמים עת השמש ממזרח תעלה, לקבל שם פני משיח צדקנו משיח ה' יתברך ויתעלה, בב"א.

פרשת פקודי

אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדוּת
אֲשֶׁר פָּקַד עַל-פִּי מֹשֶׁה עֲבַדְתָּ
הַלְוִיִּם בְּיַד אֵיִתָמָר בִּן-אֶהֲרֹן הַכֹּהֵן:
(לח, כא)

הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן. פירש רש"י רָמַז למקדש שְׁנַת־מִשְׁכָּן בשני חורבנין על עוונותיהן של ישראל.

לפשוטו של מקרא דייק כן מיתור המילה **הַמִּשְׁכָּן.** שהרי אלמלא כן, היה נקרא בפשטות כך: **אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁכַּן**

"בחצרות אלקינו יפריחו". ועשייה זו של החצר הרוחנית היא עשייתו של השב אל ה' בכל לבו. וכה תִּדְרָשׁ:

לִפְאֵת נֶגֶב תִּימְנָה. שתהיה תחילת יציאתו לדרום, כדאמרו הרוצה להחכים ידרים.

קִלְעֵי הַחֲצָרֹת שֵׁשׁ מְשֹׁזָר לכל מקום שיקלע יהיה **שֵׁשׁ** ושמה להיות חלק מהשגחת השם בעולמו, וזה כוונתו מושזר. מושזר בהשגחת השם וביראתו.

וְעוֹד יש לומר **שֵׁשׁ מְשֹׁזָר,** מתי הוא יהיה **שֵׁשׁ** משעה **שיהיה זָר** ליצרו הרע ולא יתחשב בו כלל, אז יהיה שש ושמה כל הימים.

מָאָה בְּאַמָּה נוטריקון מה ה' אלקיך שואל מעמך, כי אם ליראה ולעבדו באהבה.

וְנֵי הַעֲמֻדִים וְחֲשָׁקֵיהֶם כֶּסֶף. ה"נוי" שצועק בתפילת **העמידה,** יהיה **בחשק** הבורא וכיסופים אליו יתברך.

וְלִפְאֵת צְפוֹן, שהרוצה להעשיר יצפין, **מָאָה בְּאַמָּה.** שמצפון תבוא פרנסתו, כאשר יתמיד לברך **מָאָה** ברכות בכל יום ובזה ימליך עליו את הקב"ה **מאה פעמים ביום כשיאמר מאה פעמים ברוך אלקינו מלך העולם. נוטריקון בְּאַמָּה.** זה שנאמר

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

ולעומקו של מקרא, יש להבין מה הוא המשכון שכביכול טרח וכתב לה קרא.

ועל דרך הרמז נאמר, שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, ולא יכריח הכתוב את העוונות, אלא דייקא שנתמשכון. שעל דעת כן נבנה המקדש. שאם ח"ו יחרב בעוונות, לא יהא חורבנו אלא כמשכון.

ובמשכון יש תקוה גם למלוה וגם ללוה. למלוה יש תקוה שיבוא המלוה וישלם. וללוה יש תקוה שיקבל את משכונו לכשישלם. כי המשכון תמיד עתיד לחזור לבעליו, כאשר ישלם את חובו. ולזה רמזה התורה, שאע"פ שנחרב הבית זה שתי פעמים, אין החורבן נצחי, אלא הוא כמשכון אשר עתיד לחזור לבעליו, כאשר ישולם חובו.

וחובו של בעל המשכון הוא תורה ומצוות ומעשים טובים. וכאשר ישלם חובו, ירד משמים משכונו משוכלל מיד קונו.

וכן מובא במדרש רבה, וְהוּא שְׂאֵנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדֹלָה אוֹמְרִים (נחמיה א, ז):
חבל חבלנו לך ולא שמרנו את

הַעֲדָת אֲשֶׁר פָּקַד עַל-פִּי מֹשֶׁה וְגו',
שלאורה אין נרמז בו דבר.

ואשר על כן יש ליתן טעם כיצד ידייק "רְמֵז לְמַקְדָּשׁ שְׁנַת־מִשְׁכָּן"
מייתור המילה המשכון.

ועל דרך הלשון יש לומר שידוייק כן מייתור ה"א הידיעה. וכאומרו:
הַמִּשְׁכָּן הַמְּיוּחָד הַמְּיוּעָד לְהַכְּנוֹת בְּהַר
הַמֹּרִיָּה, הוא המקדש שנתמשכון.

ובְּנִתָּר הַרְחֵבָה: נאמר בתחילה אֶלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן. ונאמר לאחריו מִשְׁכָּן הַעֲדָת, הרי ה"א הידיעה אָמור וחוזרת אל המילה מִשְׁכָּן הסמוכה לה, מִשְׁכָּן הַעֲדָת. וכאילו כתוב אֶלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן, הַמִּשְׁכָּן של הַעֲדָת, ולהכי תחשב ה"א הידיעה הראשונה כמיותרת ומופנית לדרשה: מאי פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן, הוא הַמִּשְׁכָּן המיוחד המיועד לְהַכְּנוֹת בְּהַר הַמֹּרִיָּה, הוא המקדש.

ומשלא הוציאו הכתוב בלשון מקדש אלא בלשון מִשְׁכָּן, יידרש בו ענין הַמִּשְׁכָּן. שנתמשכון בעוונות.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

ומידה כנגד מידה, בהשליכם דברי תורה לארץ, כמובא בזוה"ק (רי"ח עמ' ב) (איכה ב) השליף משמים ארץ, דכד בעא קודשא בריה הוא למתקבא ביתיה דלתמא, ולאגלאה ישׂראל ביני עממא. אעבר קודשא בריה הוא מקמיה להאי ארץ, ואתרסקא מניה. פדכתיב, (שמות ב) ותמצב אחרותו מרחוק. וכד האי ארץ אתרסקא משמים דלעילא, האי ארץ דלתמא אתתקבא, וישׂראל אתפזרו ביני עממא.

ובביאור דברי הזוה"ק הנ"ל יש לומר כי בבריאת העולם ברא הקב"ה בריאה רוחנית כנגד בריאה גשמית. זה שנאמר את השמים ואת הארץ. את לרבות רוחני כנגד הגשמי. וברא שמים עליונים וארץ עליונה להיות לפניו, כנגד שמים וארץ בעולם הגשמי. ואין הארץ השפלה יכולה ליחרב עד שירחיק ויפריד מלפניו ח"ו את הארץ העליונה, היא ארץ החיים.

דכד בעא קודשא בריה הוא למתקבא ביתיה דלתמא, ולאגלאה ישׂראל ביני עממא. אעבר קודשא בריה הוא מקמיה להאי ארץ, ואתרסקא מניה. פדכתיב, (שמות ב) ותמצב אחרותו מרחוק. וכד האי ארץ אתרסקא

המצות ואת החקים ואת המשפטים. מהו חבל חבלנו לך, הני שנתמשכן שני פעמים, ואין חבל אלא משכון, שנאמר (דברים כד, ו): לא יחבל רחמים ורכב. לך פתיב: אלה פקודי המשכן משכן העדת.

ולהבין דברי המדרש נזקקים אנו לפסוק (שמות כב, כה) אם חבל תקבל שלמת רעה עד בא השמש תשיבנו לו. ופירש רש"י שם שיש הבדל בין משכון ובין חבלה.

משכון הוא הניתן בעת ההלוואה, ואילו חבלה נלקחת מהלווה כאשר אינו פורע בזמן. ולפי זה אפשר להבין מה שאמרו בנחמיה חבל חבלנו לך ולא שמרנו את המצות ואת החקים ואת המשפטים.

וכר' יהושע בן לוי (אבות פרקו' משנה ב) אמר רבי יהושע בן לוי, בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר הורב ומקרנת ואומרת, אזי להם לבריות מעלבונה של תורה, וכמדרש איכה רבתי (פתיחתא דחכימי) שמואל תני לה בשם רבי שמואל בר אמי, אימתי המלכות גוזרת גזרה וגזרתה מצלחת, בשעה שישׂראל משליכין דברי תורה לארץ.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

אוינינו. ונפרע פארנו. זבול מקדשנו.
חבל מלשון צער, כמי שמצטער על מעשיו שבגללם **החבל אוינינו**, וכמובא במדרש רבה [א, כז] שהיה משה מצטער בצער אחיו במצרים: **שְׁהָיָה רוּאָה בְּסִבְלוֹתֶם וּבִזְכוּהָ וְאוֹמֵר, חֶבֶל לִי עָלֵיכֶם מִי יִתֵּן מוֹתִי עָלֵיכֶם.**

חבל מלשון חבלי לידה, שהגלות המר היא כחבלי לידה של הגאולה, ואשר על כן נקראו חבלי משיח, עת יוחזר חיבולינו ומשכוננו עת יתקיים בנו [תהלים טז, ו'] **חֶבְלִים נָפְלוּ לִי בְּנַעֲמִים אֲף נִחַלְתָּ שְׁפָרָה עָלַי, וִירַד הַמִּקְדָּשׁ מִן הַשָּׁמַיִם בְּב"א.**

ואשר על כן משנתמשכן המקדש, נתעוררה כביכול **תקוות המלווה,** הקב"ה, **שְׁפָרַע הַלוּוֶה,** הוא עם בני ישראל, את חובו.

וכן מתעוררת **תקוות הלווה, שיחזור אליו פקדונו,** בקיימו תורה ומצוות שנאמר (תהלים, פה, יב) **אָמֵת מֵאֲרִיץ תִּצְמַח וְיִצְדַּק מִשָּׁמַיִם נִשְׁקָף.**

ובביאור פסוק זה יאמר: אמת מארץ תצמח זו התורה, שנאמר (משלי כג, כג) אמת קנה, ויצדק משמים נשקף זה בית המקדש כמובא בפסוק שלאחריו, (תהלים פב, יג) גם ה' יתן הטוב. וכדפירש רש"י על הפסוק (דברים, ג, כה) הִתְקַר

משמים דלעילא, האי ארץ דלתמא אתחרבא, וישאל אלתפזרו ביני עממיא.

ופירושו: כאשר רצה הקב"ה להחריב ביתו למטה, ולהגלות את ישראל בין האומות, העביר הקב"ה והרחיק מעליו את הארץ העליונה, וכאשר הארץ העליונה התרחקה משמים העליונים שמלפני הקב"ה, נחרבה הארץ התחתונה והתפזרו בני ישראל בין האומות. עד יום הפרעון, עד שישראל יפרעו את חובם.

וחובם הוא תשלום התורה והמצוות. **ובהיות** זמן הפרעון של התורה והמצוות כל יום ויום, באין פירעון מתקיים **חבל חבלנו לך.** ומה נלקח ממנו כחבלה, פארנו ואוינינו, כל מה שאוינו וקוינו לו, מרום מקדשנו. וכן אומרים בסליחות: אשמןנו מכל עם. וגו', **החבל אוינינו ונפרע פארנו, זבול מקדשנו.**

ועל דרך הצח: יבוארו בעניין זה כמה משמעויות נוספות למלה "חבל":

חבל מלשון חבלה והשחתה שחיבלו בנפשותם כאמור בפרשת האינינו שחת לו לא בניו מומם, ופירש"י שם ההשחתה היא לבנים ולא לו לקב"ה וכו', **ל, שֶׁחֶבֶל**

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

שנמצא בסמיכות, עכ"פ יש לדרוש,
שכן צוה הקב"ה כעין גזירת הכתוב:

משכן ראשון **בקמץ**, שחורבן ראשון
על ג' עבירות חמורות שפגמו כביכול
בכתר עליון, ולכן נפרע להם **בקמץ**
היא **מידת הכתר**, בה מנוקד שם
הוי"ה בקמץ, כזה: **יְהוָה**, כאשר
מנוקד שם ה' בברכת המינים.
שהמינים רצונם לפגום בכתר עליון
ולכן נפרע מהם הקב"ה במידת הכתר
העליון בשם ה' המנוקד **בקמץ**.

והמשכן השני בפסוק מנוקד בפתח,
המשכן **משכן**, שנתן לנו הקב"ה **פתח**
לחרטה, שהמאור שבתורה יחזירם
למוטב וייעשו כולם אגודה אחת
לאהבתו ויראתו, ועוד ידו **פתוחה**
להוריד לנו המקדש השלישי בב"א.
ולכן המשכן השני **בפתח**. **המשכן**
משכן. שנתן לנו **פתח** חרטה.

ועל דרך הצח והמוסר אמר:
שְׁיֹרָה **הקמץ** על קמיצת היד של
הקב"ה, ואשר לא **יפתחנה** עד **שנפתח**
לבנו לאהבתו. כאומרנו בתפילת ובא
לציון גואל הוא **יפתח** לבנו בתורתו,
וישם בלבנו אהבתו ויראתו.

הטוב הזה ותלבנון ההר הטוב הזה.
זו ירושלים: **והלבנון**. זה בית
המקדש.

וכאומר: כאשר אמת שהיא התורה
מארץ תצמח, גם ה' **יתן הטוב** ויחזיר
לנו את המשכון הוא בית המקדש
שנתמשכן בעוונות.

וכבר מובטחים אנו על הדבר, כי אחד
המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוון
לבו לשמים (ברכות יז. ורש"י שם),
ונאמר (שמות כב, כו') **וְהָיָה פִּי יִצְעַק**
אֵלַי וְשִׁמְעָתִי פִּי חֲנוּן אֲנִי. שישמע
הקב"ה צעקתנו כהיום הזה, ויקיים בנו
וְסַגְלִי אֶת-אֲשֶׁר אָחֻז וְרַמְמָתִי אֶת-
אֲשֶׁר אֶרְחֵם ואמרו בגמרא [ברכות ז].
אע"פ שאינו הגון. **שהכל תלוי**
בצעקתנו.

וזה שפירש"י כאן: רמז למקדש
שנתמשכן, כלומר **שיחזור אלינו**
המשכון בב"א.

ועל דרך הסוד, נאמר **המשכן**
משכן. משכן ראשון **בקמץ**: **המשכן**,
משכן שני **בפתח**: **משכן**. ואע"פ
שהמשכן בקמץ הוא מפני שנמצא
בהפסק, והמשכן בפתח הוא מפני

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

וַהֲוִינָן בָּהּ, מדוע נטל יעקב דוקא את הו"ו, ולא את היו"ד או אות אחרת כמשכון, ומדוע נכתב בכתובים דווקא ה' פעמים יעקוב מלא ואליה חסר.

ולעומקו של מקרא יש לומר שלכן נטל אות ו' כמשכון, ודווקא ה' פעמים. שכן יש מחלוקת בגמ' מסכת שבת אם יש תחומין מעל י' או אין. ונפקא מינה אם יבוא אליהו לגאול את בניו של יעקוב **בשבת** או לא.

בשלמא כשבא בנשמתו וברוחו כגון לברית מילה כאליהו מלאך הברית, כמלאך יכול הוא לעבור תחומין מן השמים לארץ. **אבל כשיבוא לבשר את בניו בשורת הגאולה**, יתלבש בגוף בשר ודם, ולדיעה שיש תחומין מעל עשרה לא יוכל לעבור את התחום בשבת לרדת ארצה משמים. ולכן **לדעה זו לא יבוא לגאול את בניו ביום השבת.** ולדעה שאין תחומין מעל עשרה **יבוא גם בשבת.** אם כן, בשבת מחלוקת וספק אם יבוא אליהו. **וביום ו' בודאי לא יבוא מפני הטורח של בניו בהכנת שבת.** **ובשאר ה' הימים שנותרו בודאי יבוא לגאול את בניו.**

ואע"פ כן הכתיב כביכול הקב"ה על עצמו: (דברים, ראה, טו, ז-ח') **וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת-גְּדֵךְ מֵאֶתֶּיךָ הָאֲבִיּוֹן כִּי-פָתַח תִּפְתָּח אֶת-יָדְךָ לּוֹ וְהַעֲבַט תַּעֲבִיטֵנוּ דִּי מִחֲסָרוֹ אֲשֶׁר יִחְסַר לּוֹ. על דרך הפשט רצה הכתוב לומר הלווהו על המשכון. ועל דרך הצח, יאמר: תשיב לו את העבוט הוא המשכון, שהוא כל מחסורו אשר יחסר לו. וכאן הכתיב הקב"ה כביכול על עצמו **שיפתח את ידו וחזיר לנו העבוט** אשר לקח מאתנו בעוונות.**

ועוד על דרך הצח, נאמר מה טבו אהליך יעקב מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ יִשְׂרָאֵל. אל תקרי **אהליך** אלא **אלהיך**, ואל תקרי מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ אלא **מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ**. מה טוב הוא אלהיך, יעקב, המחזיר לך את מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ, יִשְׂרָאֵל.

ועל דרך הרמז, ירמזון המלים **הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכָּן** למדרש שהביאו רש"י בויקרא כ"ו מב, וזכרתי את בריתי יעקוב. בחמשה מקומות נכתב יעקוב מלא, ובחמישה מקומות נכתב אליה חסר ו, שיעקב נטל אות ו' משמו של אליהו ערבון וכמשכון שיבוא ויבשר גאולת בניו.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

וְכִסֶּף פְּקוּדֵי הָעֵדָה יִרְמוּז עַל כִּסּוּפֵי
הָעֵדָה לְהִיּוֹת פּוֹקְדִים אֶת מִשְׁכַּן ה'!
וְעַתָּה, עַד שִׁיבְנָהּ, תִּפְקֹד הָעֵדָה אֶת
כֶּסֶף הַכְּבוֹד בְּמֵאָה בְּרֻכּוֹת כָּל יוֹם.

וְלִזְהָ יִרְמוּז מֵאֵת כֶּפֶר וְאֶלֶף וְשִׁבְעֵי
מֵאוֹת וְחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל
הַקֹּדֶשׁ. שְׁמֵמֵאֵת הַכֶּכֶר נִעֲשׂוּ הָאֲדָנִים,
וְהֵם כִּנְגַד מֵאָה פְּעָמִים אֲדָנוּת
שְׂאוּמָרִים בְּמֵאָה בְּרֻכּוֹת בְּכָל יוֹם.

וַיְהִי מֵאֵת כֶּפֶר הַכֶּסֶף לְצַקֵּת אֶת
אֲדָנֵי הַקֹּדֶשׁ וְאֵת אֲדָנֵי הַפְּרֻכָּת מֵאֵת
אֲדָנִים לְמֵאֵת הַכֶּפֶר כֶּפֶר לְאֲדָן.

יִרְמוּז הַכְּתוּב שֶׁעַל יְדֵי הַבְּרֻכּוֹת
מִתְעַלִּים הַבְּנִיִּים אֶל כֶּסֶף הַכְּבוֹד שֶׁל
אֲבֵיהֶם, דֶּרֶךְ סוּלָם הָעֵשֶׂר סְפִירוֹת
הַקְּדוּשׁוֹת שֶׁבָּהֶם מִנְהִיג הַקַּב"ה אֶת
עוֹלָמוֹ. וְלִזְהָ יִרְמוּז הַפְּסוּק וְאֵת הָאֶלֶף
וְשִׁבְעֵי הַמֵּאוֹת וְחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים עֲשָׂה
וְיִיָּם לְעִמּוּדִים וְצִפְּהָ רֵאשִׁיָּהֶם וְחֲשִׁק
אֲתָם.

הָאֶלֶף הַמּוּזְכָּר בַּפְּסוּק הוּא כִּנְגַד אֵלּוּפוֹ
שֶׁל עוֹלָם, וְכִנְגַד הַסְּפִירָה הָרֵאשׁוֹנָה
הִיא כְּתָר עֲלִיּוֹן.

וְשִׁבְעֵי הַמֵּאוֹת וְחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים בְּגִי'
תִּשְׁעֵ"ה. וְהֵם תִּשְׁעֵי הַסְּפִירוֹת
הַקְּדוּשׁוֹת מִן הַמַּלְכוּת בִּשְׁם א-דְנִי,

נִמְצִינוּ לְמִדִּים אִם כֵּן טַעַם נִכּוֹן
לְמִשְׁכּוֹן שֶׁל הו' וּמְדוּעַ הו' פְּעָמִים. ו'
כִּנְגַד יוֹם ו' שֶׁבַעֲרֵב שֶׁבֶת בּוֹדָאֵי לֹא
יְבוּא, הו' פְּעָמִים כִּנְגַד הו' יָמִים
שֶׁבּוֹדָאֵי כֵּן יְבוּא, וְלִכֵּן מִתְחִילִים
לְשׁוֹרֵר לְאֵלִיהוּ הַנְּבִיא כִּבְר בְּמוֹצָאֵי
שֶׁבֶת, שִׁיכּוֹל כִּבְר לְהִגִּיעַ.

וְעוֹד י"ל שֶׁלִּכֵּן צִירְפוֹ לְמִזְמוּרִים שֶׁל
מוֹצָאֵי שֶׁבֶת אֶת "אֵל תִּירָא עֲבָדֵי
יַעֲקֹב", לְהַזְכִּיר שִׁיעֲקֹב אֲבִינוּ מִחֲזִיק
בְּמִשְׁכּוֹן הוּא הו' שֶׁל אֵלִיהּ הַנְּבִיא,
וְשׁוֹנֵי הַמִּזְמוּרִים גַּם יַחַד אֵלִיהוּ הַנְּבִיא
וְאֵל תִּירָא עֲבָדֵי יַעֲקֹב יִבְשְׂרוּ כִּבְר
בְּתַחִילַת הַשְּׁבוּעַ עַל גְּאוֹלְתָנוּ וּפְדוּת
נַפְשָׁנוּ בִּב"א.

וְכִסֶּף פְּקוּדֵי הָעֵדָה בְּקַע לְגִלְגֵּלֶת
מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְכָל
הָעֵבֶר עַל הַפְּקָדִים מִבְּנֵי עֲשָׂרִים
שָׁנָה וּמִזֶּלָּה לְשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף
וְשִׁלְשֵׁת אֶלְפִים וְחֲמִשׁ מֵאוֹת
וְחֲמִשִּׁים:
(לח, כה-כו').

עַל דֶּרֶךְ הַרְמָזוֹ וְהַסּוּד, יִרְמוּזוֹן אֶלִּין
מִלְּפָא לְדֶרֶךְ עֲבוּדָת הו'.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

העמודים, וְצִפָּה רְאִשֵׁיהֶם וְחֹשֶׁק אֲתֶם. ובא לרמוז לדורות שהציפיה והחשק להבורא יתברך הם הגמול הנכון והראוי למי שהקב"ה ממלאו ברוח אלקים.

ועוד רמז גדול יש כאן, לתפילת העמידה שהיא אחד מעמודי העולם, שכל העומד בתפילה לפני בורא עולם הרי הוא כ"ווי העמודים" המצופים ומחושקים בפסוק העליון, ועולה בתפילתו דרך העשר ספירות הקדושות עד כסא הכבוד בצפיה ובחשק הבורא, ונאמר עליו בצל אל היית.

נס הקמת המשכן

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן וַיִּתֵּן אֶת אֲדָנָיו וַיִּשֶׂם אֶת קַרְשָׁיו וַיִּתֵּן אֶת בְּרִיחָיו וַיִּקְרָא אֶת עַמּוּדָיו: וַיִּפְרֹשׂ אֶת הָאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן וַיִּשֶׂם אֶת מְכֹסֵה הָאֹהֶל עָלָיו מִלְמַעְלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה: (מ, יח')

הזכיר הפסוק עמודים, אהל שהן יריעות העזים, מכסה האהל, ואילו את יריעות המשכן לא הזכיר כלל. מכאן

כנגד האדנים, ועד החכמה עילאה. ועד בכלל.

ומהם עֲשֵׂה נְוִים לְעַמּוּדִים, היא הו"ו המקשרת בין שמים וארץ, בין כתר עליון ומלכות אדנות, הם העמודים עליהם נשענים כביכול כל העולמות.

וְצִפָּה רְאִשֵׁיהֶם וְחֹשֶׁק אֲתֶם. שהקב"ה כביכול מצפה לראש בני ישראל שכל ראש וראש יחשוב על מלכות ה' בעולם ויכוון במאה ברכות להעמיד העולם, ועל ידי כך הוא מקיים וְחֹשֶׁק אֲתֶם, שנותן בהם חשק הבורא יתברך, אשר הם חושקים בו והוא חושק בהם, והם יחד הכח המניע בעולמו של הקב"ה, והכח המעמיד את העולמות על מכונם ונקרא "חֹשֶׁק העולמות".

וזה סוד שני המשכנים, הכתובים בראש הפרשה, הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכָּן, משכן שלמטה מכוון כנגד משכן שלמעלה, ומחוברים בווי העמודים של חֹשֶׁק העולמות הן הספירות הקדושות.

ויש לומר עוד, כי החידוש של בצל אל היית, שבצלאל הוסיף נופך משלו, שכיוון לדעת הקב"ה במלאכת

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

ועל דרך הרמז והצח, נראה לומר שזה דרך הקמת בנינו הגשמי והרוחני של האדם. **שבתחילה יש להציב את התכלית העליונה של הבנין, היא היראת שמים והשראת השכינה, ולאחר מכן לבנות מן המסד ועד הטפחות ולהכניס תחת כנפי השכינה את שאר כל חלקי הבנין של הגוף והנפש.**

וכעין בריאת העולם. שבראשית בריאת העולם נבראו השמים ונמתחו מגערתו של הקב"ה באמרו "יהי רקיע", ומשנמצאו השמים מתוחים, רק אז הציב את הסולם ארצה וראשו מגיע השמימה. **שכל סדר הבריאה שואף הוא אל רום שמים העליונים.**

ולכן נאמר את השמים ואת הארץ. וְכַעֲלֹם וְכַמְשָׁקָן, כן האדם, כאשר יציב לעצמו תכלית העליונה, ויפרוש מעליו יראת שמים טהורה, וכאשר אמרו הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, אז יעזרהו הקב"ה להקים את כל בנינו ומשכנו מבפנים, וישכון בתוכו כפי שנאמר ושכנתי בתוכם.

דייק הספורנו שויקם את המשכן הכוונה ליריעות המשכן.

ולפי זה יש לומר שננס גדול היה בהקמת המשכן: וַיָּקָם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן, הן היריעות, ובעודו מקים את היריעות באויר וַיִּשֶׂם אֶת קַרְשָׁיו וַיִּתֵּן אֶת בְּרִיתָיו וַיָּקָם אֶת עַמּוּדָיו, תחת היריעות.

ושמא יש לומר שבוה רמז הפסוק הוקם המשכן, כביכול מעצמו תחת יריעות המשכן, וזה שאמרו שהיה הקב"ה עוזרו.

ובשימת לב, במסכת עירובין קא. אומרת הגמרא שהרוצה להקים מדורה ביו"ט, יחזיק את הלוח העליון באויר ורק אז ישים את שאר החצובה, וּמִפְרֵשׁ רִשִׁי שֵׁם שְׁאִין דְּרִיךְ בְּנִיָּה מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה בְּאֵהָלִים. ולפי הספורנו יקשה, שהרי פירש שכן היתה דרך הקמת המשכן.

ויש לומר דלא קשה מידי, דהקמת המשכן היתה בדרך נס על ידי הקב"ה, ואין למדים ממעשה נסים. שהרי בדרך כלל דרך בניית אהלים היא מלמטה למעלה.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

וַיִּקַּם אֶת הַחֲצֵר סְבִיב לַמִּשְׁכָּן
וְלַמִּזְבֵּחַ וַיִּתֵּן אֶת מִסְךְ שַׁעַר הַחֲצֵר
וַיִּכַּל מֹשֶׁה אֶת הַמְּלָאכָה:

וַיִּכַּל מֹשֶׁה אֶת הַמְּלָאכָה:
(מ,לג)

ויש לשאול, שהרי פירש"י שלא
עשה משה שום מלאכה במשכן [לט
לג]. וגם בהקמתו אמר לו הקב"ה
עסוק אתה בידך נראה כמקימו
והוא נזקף וקם מאליו, שנאמר הוקם
המשכן.

ומדוע אם כן נאמר ויכל משה את
המלאכה.

ועוד יש לשאול, הרי בצלאל עשה
רוב המלאכה וכן אהליאב, ועוד היו
שעסקו במלאכה, ומדוע נאמר ויכל
משה את המלאכה. ומה גם שהארון
נקרא על שם בצלאל שמסר נפשו על
הדבר וכן פירש"י שם. וכיצד זה
נקראת על שמו של משה.

ושמא יש לומר שהמלאכה נקראת
על שמו של משה מדין גדול המעשה
יותר מן העושה. וכשם שמלאכת
הארון נקראת על שם בצלאל שמסר

וְלֹא יָכַל מֹשֶׁה לְבֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד
כִּי שָׁכַן עָלָיו הָעֲנַן וַיִּכְבֹּד ה' מְלֵא
אֶת הַמִּשְׁכָּן. (מ,לה)

פירש הרמב"ן יכול לשון רשות.
כפסוק "ולא תוכל לאכול באחד
שעריך" שתרגם אונקלוס לית לך
רשות. כן כאן, שלא היתה רשות
למשה לבא אל אהל מועד מפני הענן
וכו'.

ומאחר ופרסמו הכתוב בלשון
רשות. יש ללמוד מכאן הנהגת האדם
בדרך המצוות. שאף על פי שיש לך
רשות תנהג בדרך ארץ ותגדור עצמך
כאילו אין לך רשות, ותקיים בעצמך:
[אבות א, י'] אל תתנדע לרשות, וקרי
ביה על דרך הצח: אל תתודע למילה
רשות. והיא מלחמת היצר שכנגדו
דברה תורה [ריש כי תצא ורש"י שם]
היא מלחמת הרשות.

וכן יתבאר על דרך המוסר:
שכאשר אין לאדם רשות מאת הבורא
לעשות אי אלו מעשים, יראה עצמו
כאילו אינו יכול לעשותם. ובזה
תשרה עליו השכינה ויהיה משכן
להשכינה הקדושה, יומם ולילה כבני
ישראל בכל מסעיהם.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

למרות שהיה משה יודע כל פרט ופרט מן המלאכה.

ועל ידי הראיה הכוללת של המלאכה, לא היה לבו גס בה. ולא יהיה כאדם המכיר כל פרט ופרט לאמור כאן עשו כך וכך וכאן תיקנו כך וכך וכו' שאינו מתפעל עוד מן הדבר המוגמר. והוא כעין "והיו בעיניך כחדשים".

ולכן כתיב, וְלֹא יָכַל מֹשֶׁה לָּבוֹא אֶל אֱהֱל מוֹעֵד כִּי יִשְׁכַּן עָלָיו הָעָנָן וַיְכַבֹּד ה' מְלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן:

מעוצם התפעלותו של נִיכַל מֹשֶׁה התקיים בו וְלֹא יָכַל מֹשֶׁה. משום נִיכַל - לא יָכַל. ופירושו על דרך הצח:

משום חמדת קְלוּיּוֹת הקדושה לא יָכַל היה משה להכילה, ולא הרשה לעצמו להיכנס אליה וכביכול בכך לחללה.

וכמו שדרשו במסכת ברכות ז. בשכר "כי נרא מהביט" זכה ל"ותמונת ה' יביט", כן כאן בשכר של "ולא יָכַל מֹשֶׁה", זכה ל"ויכבוד ה' מְלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן". משום נִיכַל ולא יָכַל הכיל

נפשו ביותר על המלאכה, כן כל המלאכה בכללה נקראת על שם משה שמסר נפשו על כל המלאכה על כל פרטיה ודקדוקיה.

ולעומקו של מקרא יש לומר, נִיכַל משה מלשון נִיכַל אֱלֹקִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלֵאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, שנאמר במעשה בראשית. וע' בעל הטורים שהביא מהתרגום ירושלמי נִיכַל וְחָמַד. ולשונו שם: זהו שאמרו חמדת ימים אותה קראת. שהמד הקב"ה את השבת ואת כל אשר עשה.

כן משה, חמד את המלאכה. עד שהיה רוצה להמשיך בה. וכאחד הפירושים שהובאו בפרשת ויקהל, בפסוק והמלאכה היתה דים והותר, ש"והותר" היא הנהגת הרחמים והחסד, הנובעת מתוך הגבולות, והיא הרצון והכיסופים של האדם לעשות יותר ממה שנצטווה עד שהוא מְצוֹנָה ב"דִּבְרֵם". עי"ש.

ועוד י"ל, ויכל לשון כלל. שראה את העבודה בכללה, ולא כפרטיה. כאדם הרואה את הדבר המוגמר בלי לדעת כיצד כל דבר עשוי לפרטיו, ומתפעם לבו למראה הוד הדבר המושלם. וזאת

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

יש ליתן טעם מהו **הענן** בה"א הידיעה. והרי לא דובר על ענן לפני כן. ויכס ענן ה' הוי ליה למימר. ומהו **הענן**.

ועל דרך הרמז והסוד, יש לומר, הַעֲנָן - הוא הענן המדובר כבר, בפרשת יתרו, שם נאמר: **"הֲנֵה אֲנֹכִי בְּאֵלֶיךָ בָּעֵב הַעֲנָן"** [שמות יט,ט], **וכמובא שם**, בלעומקו של מקרא: הוא **עב הענן**, הם ע"ב שמות ה', היוצאים מן הפסוקים של ויסע ויבא ויט שבפרשת בשלח. [פרק יד פס' יט-כא].

וכבוד ה' מלא את המשכן. יש ליתן טעם בענין שאמרה התורה **מלא**. וכי יש מקום פנוי מן השכינה חלילה, והרי אמרו בזוה"ק ובתיקונים "לית אתר פנוי מיניה".

ויש לומר, מלא - במילואותו. וכפי שנתפרש שם מהו ה' בהיכל קדשו [תהלים יא,ד], שם הוי"ה באדנות. וכמו שהביא אוה"ח הק' בפרשת פנחס: **יכוין לשילוב האותיות שהוא**

ההיכל כולו את כבוד השכינה. וכשם ששרתה השכינה בהיכל כן שרתה השכינה במשה, בכליותו של משה. ו**כבוד ה' מלא את המשכן**. **את משכן השם, ואת משכן משה**. ורמזו הכתוב בפסוק **מלא את המשכן**. שהרי המלה **המשכן** היא כשתי מלים: **פן משה**. וכך יהיה נקרא: **וכבוד ה' מלא את המשכן, פן משה** - **וכבוד ה' מלא את משה**. והרי משה עצמו **כהיכל ה'**.

וכן על דרך המוסר, כן יש לכל אחד ואחד להשתדל להגיע לדרגא זו שכבוד ה' מלא את היכלו, והוא כהיכל ה', מרכבה ובית לשכינה הק'. וכפי שהתבטא הרמב"ם בהלכות תשובה [פרק חמישי הלכה ב']: **פֶּלֶא אֲדָם רְאוּי לֹו לְהִיּוֹת צַדִּיק כְּמִשְׁה רַבָּנִי**. וכוונתו שאין הדבר תלוי אלא בבחירתו של האדם.

ועל דרך הצח יאמר: אלה פקודי **המשכן, כן משה**, אלה פקודי משה, וכן כל אדם הראוי להיות צדיק כמשה.

ויכס הענן את אהל מועד וכבוד ה' מלא את המשכן.
(מ,לד')

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

וּבַהֲעֲלוֹת הָעֵנָן מֵעַל הַמִּשְׁכָּן יִסְעוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל מִסְעֵיהֶם. (מ,לו')

יש ליתן טעם מדוע נאמר וּבַהֲעֲלוֹת לשון נפעל, היה לו לומר כביכול וּבַעֲלוֹת הענן.

אלא י"ל כדי שלא יחליפו ח"ו צורה ביוצרה, שלא יראו בענן קדושה עצמית וח"ו ישתחוו לו, נאמר וּבַהֲעֲלוֹת, שידעו מי הוא העולה ומי הוא המַעֲלָה. שהקב"ה הוא המַעֲלָה את הענן, ואינו עולה מעצמו.

ועל דרך הצח, חלקהו לשניים.

וּבָהּ – עֲלוֹת. עלות הענן הוא ע"י ה'.
ובשם ה' עלות הענן.

ועוד י"ל על דרך הסוד וּבָהּ – עֲלוֹת "ובה" הוא אחד השמות של ע"ב. והב. ועל ידי שם והב מע"ב נעלה הענן. שנאמר וּבָהּ – עֲלוֹת, וּבַהֲעֲלוֹת הָעֵנָן.

ועל דרך הרמז: מָלְא אֶת הַמִּשְׁכָּן ר"ת מא"ה. רמז למאה אדנים שהם מאה ברכות. וירמוז בזה למאה ברכות שמשירים שכינה על האדם בכל יום ויום. ובזה נעשה כביכול מרכבה לשכינה ה'.

לְשָׁבוֹן עָלָיו הָעֵנָן: ר"ת שע"ה. ר"ל שעה ה' אל מנחתם.

סוד ה' בהיכל קדשו והם כד:
יאהדונהי.

וכמובא בשערי אורה שער א', שהשם הק' אדנ"י הוא היכל ה', והשם הק' יהו"ה שוכן בתוכו, בשילוב אותיות כזה: יאהדונהי לקיים ה' בהיכל קדשו.

ובמילוי הוא כזה: יו"ד אל"ף ה"י דל"ת וי"ו נו"ן ה"י יו"ד ובגימטריה מגש"ת. [743]. כדכתיב וַיִּירָאוּ מַגֵּשֶׁת אֱלֹוֵי.

ולעומקו של מקרא יש לומר שלכך כווננו חז"ל באמרם, (ברכות ז), בְּשֹׁכֵר פִּי יֵרָא מְהֵבִיט אֶל הָאֱלֹהִים (שמות ג, ו) וְנָכַח לְוַיִּירָאוּ מַגֵּשֶׁת אֱלֹוֵי. (שם, לד, ל).

ועוד י"ל, מה הוא עב הענן, הוא שם ע"ב כידוע המכוון כנגד עולם האצילות במילוי יו"דין, כזה: יו"ד ה"י וי"ו ה"י, שנקרא שם ע"ב, שכך עולה הגימטריה שלו, ע"ב.

והוא ע"ב הענן האמור השוכן בהיכל קדשו.

לעומקו של מקרא ויקהל-פקודי

אתה הוא הא-להים הזן מקרני ראמים ועד ביצי כנים ואתה הוא המכין כל צרכיהם.

ונוסף על הצרכים ההכרחיים אתה הוא הנותן במילוי וריוח ועושר וכבוד. כל זה אתה עושה בנדבת לבך הטוב כי אתה הוא נדיב באמת לא כמו שקורין לפעמים לאדם אחד נדיב כי נדיבתו אינה אמיתית רק לתשלום גמול או בשביל טובה שקדמוהו והרי הוא כסוחר.

אכן מי הקדימך ושילמת. ובנדבת לבך הטוב, טוב ומטיב אתה לכל.

ולי אני עבדך (פלוני בן פלוני ופלונית) הטבת על כל ונתת לי עושר וכבוד מידך הכל, ברכתני מכל בכל כל נתת לי ספרים הרבה וכסף וזהב לרוב ומלבושי כבוד ודירה בכבוד, קטונתי מכל החסדים אשר עשית את עבדך וירא אנכי מאד לנפשי שלא יהיה ח"ו העושר שמור לי לרעה להאכילני המעט מזכויותי שבידי.

ובאם הוא כן, קח נא את ברכתי ואל אראה ברעתי לעולם הבא עולם הנצחי. ובאם רצונך הטוב למיהב ולא למשקל [ליתן ולא ליקח] תן בלבי ובלב כל הנלוים אלי שלא להשתמש במתנותיך לתענוגים גופניים ויתפרנסו ממנו בעלי תורה, אנשים כשרים, אנשים הגונים, עשות צדקה הרבה וגמילות חסדים לקרובים ולרחוקים **ודבר ה' יקים**. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך, ה' צורי וגואלי.

[ודבר ה' יקים ככתוב (מלכים א' פ"ב פס' ד'): "למען יקים ה' את דברו אשר דבר עלי לאמר אם ישמרו בניך את דרכם ללכת לפני באמת בכל לבבם ובכל נפשם לאמר לא יכרת לך איש מעל כסא ישראל". והם מדברי דוד אל שלמה].

עוד ירמוז למה שנאמר בפרקי אבות פרק ד, משנה ג': **שָׁאִין לָךְ אָדָם שָׁאִין לוֹ שְׂעָה וְאִין לָךְ דְּבַר שָׁאִין לוֹ מְקוּם**.

שָׁאִין לוֹ שְׂעָה: שאין לך אדם שיעשה טוב ולא תשרה השכינה עליו, שנאמר **שָׁכֵן עָלָיו הָעֲנָן**, ר"ת **שע"ה**.

וְאִין לָךְ דְּבַר שָׁאִין לוֹ מְקוּם. דלית אָתָּר פְּנוּי מִיָּגִיחַ. שנאמר הנה **מקום** אתי, ודרשו בו: הוא **מקומו של עולם** ואין העולם **מקומו**. ובעומדו על מקומו בתפילה, יזכה **האדם** להיות **המקום** עליו, וכך יהיה מרכבה לשכינה.

ניתן להצטרף לתפוצת מייל
דוא"ל:
leshem895@gmail.com

לזיכוי הרבים

**תפילה על הפרנסה
מהשל"ה הקדוש
לער"ח ניסן**

(מתוך השל"ה הקדוש, ענייני תפילה וקריאה בס"ת)

[ראוי לצום שלא יאכילנו הקב"ה
זכויותיו בעוה"ז ויהיה זה התענית יום
קודם, ער"ח ניסן, כי בניסן טללים שהם
לברכה נפתחים. מדבריו שם]